

UCHWAŁA

Dnia 9 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

Protokolant starszy inspektor sądowy Mariusz Pogorzelski

po rozpoznaniu, na posiedzeniu jawnym, w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej, w dniu 9 marca 2023 r., wniosku Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w K. o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Rejonowego w O. w stanie spoczynku A.Z. z dnia 12.09.2022 r. sygn. akt S [...],

uchwalił:

1. odmówić udzielenia zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Rejonowego w O. w stanie spoczynku A.Z. za czyn opisany we wniosku Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w K. z dnia 12.09.2022 r. sygn. akt S [...];
2. na podstawie art. 98 § 2 kpk odroczyć sporządzenie uzasadnienia uchwały do dnia 16.03.2023 r.;
3. kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w K. wnioskiem z 12 września 2022 r. wniósł o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Rejonowego w O. w stanie spoczynku A.Z. (ur. w 1946 r.) w związku z popełnieniem czynu polegającego na tym, że 12 lipca 1982 r. w O., jako funkcjonariusz państwa komunistycznego - sędzia Sądu Rejonowego w O., przekroczył swoje uprawnienia w ten sposób, że wydał postanowienie o

nieuwzględnieniu wniosku o zmianę środka zapobiegawczego, w postaci tymczasowego aresztowania Z. B. podejrzanego o czyn z art. 48 ust. 2 w zw. z ust. 3 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym i w zw. z art. 276 § 1 k.k., w sytuacji gdy materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie dawał podstaw do przyjęcia, by podejrzanym swoim zachowaniem wypełnił znamiona zarzuconego mu czynu, który nie stanowił przestępstwa, a interpretując w sposób dowolny, sprzeczny z dowodami zebranymi w toku postępowania, w sposób dla podejrzanego niekorzystny, stosując przy tym wykładnię rozszerzającą zakres penalizowanych zachowań - przyjął, że Z. B. rozpowszechniał fałszywe wiadomości mogące wywołać niepokój publiczny lub rozruchy, podczas gdy treść tych ulotek nie zawierała żadnych fałszywych wiadomości, a była jedynie formą protestu i wyrazem sprzeciwu wobec bezprawnie wprowadzonego stanu wojennego i pozbawienia społeczeństwa podstawowych praw i wolności obywatelskich, zagwarantowanych przez prawo międzynarodowe, nadto wyrażała jedynie uczucia, nastroje lub oceny własne podejrzanego, wykraczające poza zakres pojęciowy „wiadomości”, którym to działaniem, w okresie obowiązywania rygorów stanu wojennego w Polsce, utożsamiając się z istniejącym wówczas ustrojem politycznym, stosował wobec wskazanego pokrzywdzonego represje z powodu prezentowanych i wyrażanych przezeń przekonań i poglądów społeczno-politycznych, a tym samym naruszył jego prawa do wyrażania takich przekonań i opinii dotyczących życia społecznego, które to represje stanowiły poważne prześladowanie z przyczyn politycznych, czym dopuścił się zbrodni komunistycznej, stanowiącej zbrodnię przeciwko ludzkości, poprzez bezprawne pozbawienie wolności pokrzywdzonego w okresie od 12 lipca 1982 r. do 6 sierpnia 1982 r. na czas powyżej 7 dni, działając na szkodę interesu publicznego oraz prywatnego pokrzywdzonego, tj. za czyn z art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2020 r., poz. 177 ze zm.),

Postanowieniem z 24 maja 2019 r., sygn. akt S [...], prokurator IPN wszczął śledztwo w sprawie „zbrodni komunistycznej, stanowiącej zbrodnię przeciwko ludzkości, polegającej na przekroczeniu uprawnień i bezprawnym, trwającym dłużej niż 7 dni pozbawieniu wolności P. Z., A. W. i Z. B., w toku prowadzonego

postępowania przygotowawczego oraz sądowego przed Sądem Rejonowym w O. pod sygn. akt II K [...], wobec pokrzywdzonych, o czyn popełniony 24 kwietnia 1982 r., a zakwalifikowany z art. 48 ust. 2 w zw. z ust. 3 dekretu z 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym, który stanowił represje, stanowiące poważne prześladowania z przyczyn politycznych wobec osoby prześladowanej, na szkodę interesu publicznego i prywatnego, tj. o przestępstwo z art. 231 §1 k.k. w zw. z art. 189 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2018 r. poz. 2032) i inne (k. 14 akt o sygn. S [...]).

We wniosku 12 września 2022 r. prokurator IPN wskazał, że przedmiotem postępowania w sprawie o sygn. akt S [...], objęto cztery sprawy karne przeciwko ośmiu osobom, rozpoznawane przez Wojskowy Sąd Garnizonowy w K. i Sąd Rejonowy w O.. W toku śledztwa przesłuchano w charakterze świadka zawiadamiającego o przestępstwie oraz pokrzywdzonych. Zgromadzono obszerny materiał dowodowy, na który składają się akta spraw przeciwko pokrzywdzonym, akta nadzoru, materiały informacyjne i rejestracyjne wytworzone przez organy SB, akta osobowe sędziów i prokuratorów. Treść dowodów w ocenie prokuratora IPN, wskazuje na dostateczne podejrzenie, w rozumieniu art. 313 § 1 k.p.k., że część sędziów i prokuratorów wojskowych, których działalność objęto procesowym badaniem, dopuściła się czynów stanowiących zbrodnie komunistyczne i zbrodnie przeciwko ludzkości. W stosunku do trzech osób wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Wydanie takiego postanowienia wobec A.Z. - sędziego Sądu Rejonowego w stanie spoczynku, uwarunkowane jest uzyskaniem zezwolenia na pociągnięcie jego osoby do odpowiedzialności karnej.

W piśmie z 5 listopada 2022 r. sędzia A.Z. wniósł o nadesłanie kserokopii załączonych do wniosku dokumentów. Wskazał, że jest osobą w podeszłym wieku i w takim stanie zdrowia który utrudnia mobilną koncentrację oraz czasochłonną analizę materiału dowodowego.

W dniu 2 lutego 2023 r. ustanowiony przez sędziego A.Z. pełnomocnik – adw. B. C., zapoznał się z aktami niniejszej sprawy i dokonał ich fotokopii.

Na posiedzeniu Sądu Najwyższego 9 marca 2023 r. sędzia A.Z. wniósł o nieuwzględnienie wniosku i przedstawił, że jego zachowanie było zgodne

z prawem. Zarzucił bezpodstawność wniosku, gdyż po jego stronie nie było zamiaru ani godzenia się na zarzucane mu zbrodnie a także przestępstwo.

Sąd Najwyższy ustalił następujące okoliczności stanu faktycznego.

Sędzia A.Z. ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie [...] w K.. Od 17 października 1959 r. był aplikantem w okręgu Sądu Wojewódzkiego w K.. 26 października 1971 r. złożył z oceną pozytywną egzamin sędziowski i został powołany na stanowisko asesora w Sądzie Powiatowym w W.. W dniu 12 września 1975 r. został powołany na funkcję sędziego Sądu Rejonowego w O.. Następnie, 3 czerwca 1976 r. został powołany przez ministra na stanowisko Prezesa Sądu Rejonowego w O.. Z dniem 1 lutego 2007 r. przeszedł w stan spoczynku.

Z zawartego w przedłożonych przez prokuratora IPN aktach akt o sygn. S [...], protokołu przesłuchania świadka Z. B. (k. 251-255) wynika, że w 1981 r. był on krytycznie nastawionym do komunistycznej władzy, uczniem klasy IV Technikum w S.. Kolega pokazał mu skrzynkę na piasek w okolicach Rynku [...] w K.. Skrzynka ta pełniła funkcję skrzynki kontaktowej, w której umieszczano różne ulotki opozycyjne. Z. B. wziął wówczas kilka tysięcy sztuk tych ulotek i rozpowszechniał je w różnych miejscach. Ulotki znajdowały się w trzech paczkach z napisami „[...]” i „[...]”. W dniu zdarzenia, wraz z kolegami z klasy – P. Z. i A. W., Z. B. jechał z K. do O., aby spotkać się z mężczyzną, który miał odebrać partię ulotek. Po drodze rozrzucali z samochodu marki F. [...] ulotki. Zostali wówczas zatrzymani przez milicję. W samochodzie znaleziono ulotki. Z. B. został przykuty do kierownicy a następnie przewieziony do komisariatu w O.. Po chwili do komisariatu przyjechali funkcjonariusze SB z B.. Był wówczas bity po całym ciele, uderzany kubkiem, zszywaczem, aktami, gdzie popadło. Jeden z funkcjonariuszy wyciągnął broń i mu groził. Doznał obrażeń w postaci siniaków, naderwanego ucha, podbitych oczu. Następnie został przewieziony do B., gdzie spędził noc a następnie do aresztu Komendy Wojewódzkiej w K.. Został tymczasowo aresztowany i przewieziony na ul. [...] w K.. Tam był przesłuchiwany przez prokuratora wojskowego. Ostatecznie Z. B. został oskarżony o kolportowanie fałszywych ulotek. Sprawa została przekazana do Sądu w K., ale Z. B. pozostał w areszcie, gdyż w wyniku zmiany kwalifikacji czynu, został uznany za prowodyra i dowodzącego grupą. Ostatecznie został zwolniony po rozprawie w O. w dniu 6 sierpnia 1982 r. a następnego dnia zwolniony z aresztu.

Orzeczono wobec niego przepadek mienia w postaci samochodu jego ojca. Podczas rozprawy sędzia nie dopuszczał go do głosu. Nie było to odnotowane w protokole. W wyniku skazania na karę pozbawienia wolności w zawieszeniu stracił rok szkoły, gdyż musiał powtarzać klasę. Nie odczuwa jakoś specjalnie pobicia go przez funkcjonariuszy. Wystąpił z wnioskiem o unieważnienie orzeczenia skazującego i otrzymał odszkodowanie.

Na podstawie materiałów znajdujących się w przedłożonych aktach IPN akt o sygn. S [...], dotyczących sprawy karnej o sygn. II K [...], Sąd Najwyższy ustalił, iż Z. B. został zatrzymany wraz z towarzyszącymi mu osobami – A. W. i P. Z. 24 kwietnia 1982 r.

Z. B. 26 kwietnia 1982 r. przedstawiono zarzut popełnienia czynu polegającego na tym, że w dniu 24 kwietnia 1982 r. około godz. 12:00 w O. działając wspólnie i w porozumieniu rozpowszechniał fałszywe wiadomości mogące wywołać niepokój publiczny lub rozruchy poprzez rozrzucanie na ulicach miasta z samochodu F. [...] ulotek, będąc członkiem Komitetu [...], tj. związku mającego na celu przestępstwo, tj. o czyn z art. 48 ust 2 w zb. z ust. 3 Dekretu z 12 grudnia 1981 r. w zb. z art. 276 § 1 k.k.

Z. B. został następnie tymczasowo aresztowany, pod wskazanym zarzutem, na mocy postanowienia wydanego 26 kwietnia 1982 r. przez Prokuratora Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w K.. W przedmiotowym postanowieniu określono termin trwania środka zapobiegawczego na dzień 24 lipca 1982 r.

W dniu 27 maja 1982 r. prokurator Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w K. sporządził akt oskarżenia przeciwko Z. B., P. Z. i A. W.. Oskarżając ich o to, że 24 kwietnia 1982 r., w O., działając wspólnie i w porozumieniu, jako członkowie tzw. Komitetu [...], mającego na celu przestępstwo, rozpowszechniali fałszywe wiadomości mogące wywołać rozruchy lub niepokój publiczny, poprzez rozrzucanie z samochodu ulotek na terenie miasta, tj. o przestępstwo z art. 48 ust 2 w zb. z ust. 3 Dekretu z 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym w zb. z art. 276 § 1 k.k. (k. 138-141 akt o sygn. S [...]).

Akt oskarżenia przesłany został 31 maja 1982 r., do Sądu [...] Okręgu Wojskowego w W. Sąd ten postanowieniem wydanym na posiedzeniu 3 czerwca 1982 r. (sygn. Akt [...]), odstąpił od doraźnego trybu postępowania; utrzymał w

mocy środek zapobiegawczy stosowany wobec oskarżonych i sprawę przekazał według właściwości Wojskowemu Sądowi Garnizonowemu w K. (k. 150 akt o sygn. S [...]).

W toku rozprawy głównej przeprowadzonej 16 czerwca 1982 r., w sprawie o sygn. akt SgW [...], Wojskowy Sąd Garnizonowy w K. stwierdził, że w czynie oskarżonych brak jest znamion przestępstwa z art. 46 ust. 2 dekretu z 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym, jak również z art. 276 § 1 k.k. Uprzedził strony o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej zarzucanego im czynu. Po naradzie postanowił uznać się niewłaściwym, z uwagi na okoliczność zmiany kwalifikacji na czyny nie podlegające orzecznictwu Sądu Wojskowego i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w O.. Sąd postanowił uchylić areszt tymczasowy w stosunku do P. Z. i A. W. zaś utrzymać go w mocy w stosunku do Z. B., z uwagi na jego kluczową i inspiratorską rolę w popełnionym przestępstwie. W ocenie Wojskowego Sądu Garnizonowego w K. czyn zawierał znaczny stopień społecznego niebezpieczeństwa, który uzasadniał stosowanie takiego środka zapobiegawczego (k. 164-167 akt o sygn. S [...]).

Wnioskiem z 6 lipca 1982 r., skierowanym do Sądu Rejonowego w O., w sprawie o sygn. akt II K [...], oskarżony Z. B. reprezentowany przez obrońcę adw. R.O., wniósł o zmianę środka zapobiegawczego w postaci aresztu, poprzez jego uchylenie, względnie zastosowanie łagodniejszego środka. Ponadto wniósł o zwolnienie samochodu osobowego spod zabezpieczenia (k. 182 akt o sygn. S [...]).

Postanowieniem z 12 lipca 1982 r. Sądu Rejonowego w O., w sprawie o sygn. akt II K [...], sędzia A.Z., nie uwzględnił wniosku o zmianę środka zapobiegawczego stosowanego wobec oskarżonego Z. B. i odmówił uwzględnienia wniosku o zwolnienie samochodu osobowego spod zabezpieczenia.

W uzasadnieniu sędzia A.Z. wskazał, że Wojskowy Sąd Garnizonowy w K., podejmując decyzję na rozprawie w dniu 16 czerwca 1982 r., rozpoznał docelowość stosowania aresztu tymczasowego w stosunku do oskarżonego Z. B., stwierdzając w uzasadnieniu, że areszt należało utrzymać w mocy z uwagi na kluczową rolę w popełnionym przez oskarżonego czynie, który zawiera znaczny stopień społecznego niebezpieczeństwa. Sędzia A.Z. wskazał, że w sprawie II K [...] został wyznaczony termin rozprawy na dzień 6 sierpnia 1982 r. i zostało wydane

zarządzenie o właściwym zabezpieczeniu przedmiotowego samochodu, który miał być przekazany przez Komendę na strzeżony parking. Z tego względu sąd nie znalazł podstaw do odmiennej oceny i odmówił zmiany środka zapobiegawczego.

W toku rozprawy głównej przed Sądem Rejonowym w O., w dniu 6 sierpnia 1982 r., w sprawie o sygn. akt II K [...], oskarżony Z. B. przyznał się do samego rozrzucania ulotek, których chciał się w ten sposób pozbyć. Zaprzeczył jakoby chciał w ten sposób poniżyć telewizję. Przypadkowo rozrzucał ulotki w pobliżu przystanków autobusowych. Sąd uchylił areszt tymczasowy stosowany wobec oskarżonego Z. B. (k. 190 akt o sygn. S [...]).

Wyrokiem wydanym 6 sierpnia 1982 r. w sprawie o sygn. akt II K [...], Sąd Rejonowy w O. w składzie: Przewodniczący – Prezes SR A.Z., Ławnicy – J.T., Z.M., uznał oskarżonych winnymi popełnienia zarzucanego im czynu stanowiącego występki z art. 178 § 2 k.k. w zw. z art. 237 k.k. w zw. z art. 10 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 178 § 2 k.k. i art. 10 § 3 k.k., skazał Z. B. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności. W punkcie drugim wyroku, na mocy art. 73 § 1, 74 § 2 i 76 § 3 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności każdemu z oskarżonych warunkowo zawiesił na okres 4 lat, oddając ich pod dozór kuratora. W punkcie trzecim na mocy art. 75 § 1 k.k. wymierzył Z. B. grzywnę w kwocie 50.000 zł, zaś w punkcie czwartym wyroku na mocy art. 83 § 3 k.k. na poczet orzeczonej kary grzywny zaliczył Z. B. okres tymczasowego aresztowania od dnia 24 kwietnia 1982 r. do 6 sierpnia 1982 r., uznając grzywnę w kwocie 41.600 zł za uiszczoną pobytem w areszcie. W punkcie piątym wyroku na mocy art. 48 k.k. orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa samochodu osobowego marki F. [...] jako przedmiotu służącego do popełnienia przestępstwa. Obciążył skazanych kosztami postępowania.

W uzasadnieniu wyroku sąd podał, że oskarżeni w pełni wyczerpali znamiona zarzucanych im przestępstw z art. 178 § 2 k.k. i art. 237 k.k. Oskarżeni rozrzucając tej treści ulotki swoim postępowaniem wyrazili swe nastawienie i przekonanie, które stanowiło nieprawdziwy zarzut w stosunku do Polskiej Telewizji i Polskiej Prasy. Dopuścili się zniesławienia oszczerczego, świadomie podnosząc nieprawdziwy zarzut, w celu poniżenia w opinii publicznej lub narażenia na utratę zaufania potrzebnego dla danego rodzaju działalności. Sąd wskazał, że był to

występek kierunkowy rzucający bardzo ujemne światło na charakter sprawcy. Oceniał, że kary orzeczone wobec każdego z oskarżonych są adekwatne. Wskazał, że oskarżeni są ludźmi młodymi, posiadają pozytywne opinie, zrozumieli niewłaściwość swego postępowania i w przyszłości będą przestrzegać przepisów prawnych i nie wejdą więcej w kolizję z prawem. Sąd uznał, że istnieją podstawy do warunkowego zawieszenia kary, zaś dolegliwość ekonomiczna jako bezpośrednia, powinna zmobilizować ich do dodatkowej, wytężonej pracy, by możliwym było wywiązanie się z tego obowiązku. Sąd wskazał, że zróżnicował wymiar kary w zależności od zaangażowania w czynie przestępczym. Mając na uwadze, że Z. B. posługiwał się samochodem, sąd ocenił, że istnieją podstawy do orzeczenia jego przepadku na rzecz Skarbu Państwa. W ocenie sądu miało to stanowić dodatkową karę dla oskarżonego i dla jego najbliższych, którzy powinni bardziej wnikliwie kontrolować postępowanie Z. B..

Powyższy stan faktyczny Sąd Najwyższy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach o sygn. S [...], zawierających kopię akt sprawy karnej o sygn. K [...] przeciwko Z. B. i innym oraz zeznań przesłuchanego w charakterze świadka Z. B..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej nie jest zasadny z następujących przyczyn.

1. W sprawie znaczenie ma zachowanie sędziego A.Z., które nie jest zbrodnią przeciwko ludzkości w rozumieniu art. 3 ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (IPN) ani zbrodnią komunistyczną w rozumieniu art. 2 tej ustawy. Nie było też przestępstwem.
2. Zbrodnią przeciwko ludzkości są w szczególności zbrodnie ludobójstwa w rozumieniu Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa z 1948 r., a także inne poważne prześladowania z powodu przynależności osób prześladowanych do określonej grupy narodowościowej, politycznej, społecznej, rasowej lub religijnej, jeżeli były dokonywane przez funkcjonariuszy publicznych albo przez nich inspirowane lub tolerowane.

Sędzia A.Z. nie popełnił zbrodni przeciwko ludzkości. Jego zachowanie nie może być także zakwalifikowane jako inne poważne prześladowanie, bowiem jego zachowania w odniesieniu do Z. B. nie można w ogóle uznać za prześladowanie, a tym bardziej poważne. Skoro odniesieniem jest Konwencja, to - nie tylko semantycznie - nie każda zbrodnia jest zbrodnią przeciwko ludzkości (zob. które czyny są ludobójstwem i które podlegają karze – art. II., art. III Konwencji). Uprawnione jest stwierdzenie, że chodzi wówczas o fizyczne i psychiczne niszczenie człowieka, łączone z zamiarem nawet trwałego wyeliminowania z motywów opisanych w Konwencji i ustawie. Czyli znaczenie ma wówczas zachowanie szczególnie niebezpieczne i bezwzględne, obejmujące z reguły całe grupy ludzi. Potwierdza to druga część art. 3 ustawy o IPN, bowiem nie każde prześladowanie decyduje o zbrodni przeciwko ludzkości, znaczenie ma dopiero poważne prześladowanie silnie uwarunkowane określonym zamiarem.

3. Zbrodniami komunistycznymi, w rozumieniu ustawy o IPN (art. 2), są czyny popełnione przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego w okresie od 8 listopada 1917 r. do 31 lipca 1990 r. polegające na stosowaniu represji lub innych form naruszenia praw człowieka wobec jednostek lub grup ludności w związku z ich stosowaniem, stanowiące przestępstwa według polskiej ustawy karanej obowiązującej w czasie ich popełnienia. Formalne stwierdzenie w ustawie, że sędzia był funkcjonariuszem państwa komunistycznego nie wystarcza do stwierdzenia, że sędzia A.Z. dopuścił się zbrodni komunistycznej. Przede wszystkim pojęcie zbrodni, która nie ulega przedawnieniu nie może być dowolnie szerokie, z tej przyczyny, że art. 43 Konstytucji RP stanowi, iż nie podlegają przedawnieniu zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości. A contrario inne zbrodnie podlegają przedawnieniu. Innymi słowy zbrodnia komunistyczna nie podlegałaby przedawnieniu tylko, gdyby uznać ją za zbrodnię wojenną lub za zbrodnię przeciwko ludzkości. W sprawie nie chodzi jednak o ochronę na podstawie przedawnienia, gdyż sędzia A.Z. w odpowiedzi na wniosek przed Sądem

Najwyższym wyjaśnił, iż nie popełnił żadnego przestępstwa, albowiem działał zgodnie z prawem.

4. W ocenie Sądu Najwyższego twierdzenia sędziego są uprawnione, bowiem dekret o stanie wojennym stanowił obowiązujące wówczas prawo. Zasady tworzenia prawa po rządami poprzedniej Konstytucji różniły się od obecnej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 16 marca 2011 r., K 35/08, także zasadę prawną – uchwałę Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2007 r., I KZP 37/07). Sejm był organem władzy i państwo miało swoje organy działające na podstawie ustaw. Mamy ciągłość Państwa, decyzje prokuratorskie ani sądowe nie zostały unieważnione *en bloc* z mocy prawa. Wzruszenie ówczesnych wyroków jest tylko indywidulane, co nie musi być równoznaczne z kwalifikowanym naruszeniem prawa przez sędziów, którzy te wyroki wydawali. Różnie był i nadal jest oceniany stan wojenny, różne są też wyniki wyborów w wolnym kraju. Każda władza w sposób otwarty lub bardziej wysublimowany dąży do utrzymania swojej pozycji, co nie znaczy, że można dowolnie szeroko interpretować pojęcie zbrodni przeciwko ludzkości, bo taki kierunek może być niewłaściwie aplikowany w przyszłości *a rebours*.
5. W sprawie nie ustalono instrumentalnego stosowania prawa przez sędziego Z. w celu wywierania represji na aresztowanego B. ani naruszenia jego praw podstawowych, które stanowiłoby przestępstwo według polskiej ustawy karnej obowiązującej w czasie popełnienia czynu (art. 2 ustawy). Z materiałów sprawy nie wynika, iżby sędzia A.Z. działał niezgodnie z prawem procesowym. Był sędzią Sądu powszechnego – Sądu Rejonowego w O.. Sprawa Z. B. procedowana była przez Wojskowy Sąd Garnizonowy w K.. Zatrzymany został przez Wojskową Prokuraturę w K. 26 kwietnia 1982 r., która 27 maja 1982 r. skierowała akt oskarżenia do Sądu [...] Okręgu Wojskowego, który postanowieniem z 3 czerwca 1982 r. odstąpił od doraźnego trybu, utrzymał w mocy areszt tymczasowy wobec oskarżonych i przekazał sprawę według właściwości Wojskowemu Sądowi Garnizonowemu w K. (k. 150 akt o sygn. S [...]).

W toku rozprawy głównej przeprowadzonej 16 czerwca 1982 r., w sprawie o sygn. akt SgW [...], Wojskowy Sąd Garnizonowy w K.

utrzymał w mocy stosowanie aresztu tymczasowego w stosunku do Z. B. „z uwagi na jego kluczową i inspiratorską rolę w popełnionym przez oskarżonych przestępstwie”, natomiast uchylił areszt tymczasowy w stosunku do P. Z. i do A. W..

Z. B. po przekazaniu sprawy o sygn. akt SgW [...] do Sądu Rejonowego w O. był już aresztowany. 22 czerwca 1982 r. Wojskowy Sąd Garnizonowy w K. zawiadomił Naczelnika Zakładu Karnego o przekazaniu Z. B. do Sądu Rejonowego w O.. 9 lipca 1982 r. wpłynął wniosek o zmianę środka zapobiegawczego obrońcy Z. B.. 12 lipca 1982 r. Sąd Rejonowy w O. Przewodniczący Prezes Sądu A.Z. nie uwzględnił wniosku o zmianę środka zapobiegawczego i podał, że to Sąd Wojskowy wskazał, iż areszt należy utrzymać ze względu na kluczową i inspiratorską rolę w popełnionym przez oskarżonego czynie, przyjmując, iż czyn ten zawiera znaczny stopień społecznego niebezpieczeństwa. Ponadto Sąd wyznaczył rozprawę na 6 sierpnia 1982 r.

Sumując, sędzia A.Z. został wyznaczony referentem w sprawie przekazanej według właściwości przez Wojskowy Sąd Garnizonowy w K., z utrzymanym w mocy przez ten sąd aresztem tymczasowym w stosunku do Z. B. i wskazaniem na znaczny stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu. Sędzia A.Z. nie stosował zatem aresztu a rozpoznawał jedynie wniosek o zmianę aresztu na inny środek zapobiegawczy i wniosku tego nie uwzględnił. Z odmowy uwzględnienia przezeń tego wniosku nie wynika naruszenie wówczas obowiązującego prawa, zwłaszcza w aspekcie sytuacji w kraju i wcześniejszej oceny dokonanej przez Wojskowy Sąd Garnizonowy w K., co mogło mieć znaczenie w ocenie wniosku Z. B. o zmianę aresztu na inny środek zapobiegawczy. Ważniejsze jest jednak to, że w krótkim czasie sędzia A.Z. wyznaczył rozprawę, która odbyła się 6 sierpnia 1982 r. Po rozpoznaniu sprawy Sąd z udziałem ławników wydał wyrok którym wymierzył oskarżonym karę pozbawienia wolności w zawieszeniu. Z. B. nie wniósł rewizji od tego wyroku. Zaskarżył go tylko w części dotyczącej dowodu rzeczowego (samochodu). To następstwo zdarzeń potwierdza,

że sędzia A.Z. nie uwzględnił wniosku obrońcy Z. B. o zmianę aresztu tymczasowego na inny środek zapobiegawczy lub uchylenie tego środka, nie działał w zamiarze represjonowania Z. B..

6. A.Z. nie naruszył przepisów procesowych wówczas obowiązujących, a dotyczących aresztowania i orzekania w sprawie karnej, w której oskarżonym był Z. B.. Nie można też stwierdzić, iżby jego zachowanie stanowiło przestępstwo według polskiej ustawy karnej obowiązującej w czasie objętego wnioskiem zachowania, a co stanowi warunek *sine qua non* „zbrodni komunistycznej” w rozumieniu art. 2 ustawy o IPN (*in fine*). Z. B. w 2008 r. wystąpił o stwierdzenie nieważności wyroku wydanego przez sędziego A.Z. na podstawie ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za ich działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Jednak takie orzeczenie nie jest równoznaczne z przypisaniem sędziemu A.Z. w niniejszej sprawie popełnienia przestępstwa według polskiej ustawy karnej obowiązującej w czasie objętego wnioskiem zachowania. Nie ma zatem podstaw do stwierdzenia, że bezprawnie pozbawił wolności Z. B. i przekroczył swoje uprawnienia, czyli że popełnił przestępstwo z art. 189 § 2 k.k. i z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Wykracza to ponad potrzebę argumentacji, gdyż ze względu na konstrukcję prawną zarzutu w sprawie nie ma podstaw do stwierdzenia popełnienia przez sędziego A.Z. zbrodni przeciwko ludzkości ani zbrodni komunistycznej.

Z tych motywów podjęto uchwałę odmawiającą zezwolenia na pociągnięcie A.Z. - sędziego Sądu Rejonowego w O. w stanie spoczynku, do odpowiedzialności karnej.

ał

